

После енергетске кризе 1970-их година која је за последицу имала серију банкротстава земаља у развоју почетком 1980-их, па и дужничку кризу СФРЈ 1982. године, свет се суочава са новом енергетском кризом.

Цена барела нафте типа брент ових дана продаје се за 123 до 124 долара, али неки стручњаци сматрају да ће овог лета барел скочити и до 160 долара, чиме ће пробити лимит од 147 долара достигнут у кризи 2008. године.

Једна од највећих инвестиционих банака на свету Голдман Сакс процењује просечну цену нафте у трећем тромесечју на 140 долара по барелу, али уз скокове до 160 долара током лета.

Према оцени Џеремија Вира, шефа Трафигуре, глобалне компаније која тргује сировинама, сирована нафта ће ускоро стићи до 150 долара за барел, што би било за 10

долара изнад цене од 139 долара у марту када је тржиште реаговало на сукоб у Украјини.

Забрана увоза руске нафте од стране ЕУ, излазак делова Кине из изолације због короне и раст тражње гурају цене на горе.

С друге стране ЕИА – америчко тело за информисање о енергетици у свом извештају процењује цену барела у трећем кварталу на 113 долара, очекујући смањивање производње сирове нафте у Русији услед санкција ЕУ, али и проблема са осигурањем танкера за извоз у друге делове света, а пре свега Азију.

Док Американци страхују да би галон могли да плаћају чак пет долара, што је 145 динара по литру, код нас су цене већ одавно отишле у стратосферу.

Још данас ће литар евродизела коштати 206, а бензина 193 динара, а од 15 сати ће држава донети нове цене.

Уколико би се црне слутње америчких бизнисмена оствариле и нафта скочила на 150 долара, литар евродизела у Србији би према садашњем обрачуну цена могао „одлетети“ на чак 250 динара.

Шта ће бити немогуће је проценити, сматра Томислав Мићовић, генсек Удружења нафтних компанија Србије (УНКС).

„Ни краткорочне пројекције нису поуздане. Погледајте само уназад неколико месеци шта је процењивано, а где су цене. Ситуација је турбулентна и непредвидива. Економски параметри као што су потрошња, тражња и понуда имају мање утицаја од геополитичких фактора“, истиче Мићовић.

Он објашњава да је у Србији тржиште нафтних деривата у овом тренутку регулисано,

где држава одређује и део цене који се односи на дажбине, али и део цене који зависи од нафтног сектора.

„Од марта је држава усвојила правилник о одређивању просечних малопродајних цена као и уредбу о ограничавању цена нафтних деривата. То је можда функционисало у почетку да се ублажи удар, али то већ није више удар него стање на тржишту. Са ограничењем цена које тако дуго траје могуће је да снабдевање тржишта буде угрожено“, упозорава Мићовић.

На тако нешто већ дуго упозорава и Милан Ракић, председник Удружења приватних бензинских станица, који тврди да је са фиксираним маржом од седам динара, односно 3,5 одсто, немогуће организовати транспорт горива, претакање, пословне расходе и на крају платити ПДВ.

„Са бруто маржом од 3,5 одсто не може да се ради. Бензинске станице не могу да послују и не би чудило да почну да отпуштају раднике и затварају пумпе. Мрежу бензинских пумпи у Србији од око 1.250 станица половином чине приватне бензинске пумпе, а око половине велике међународне нафтне компаније. Ако бисмо се ми угасили, они не би могли да опслуже наше тржиште“, напомиње Ракић.

Он истиче и да поред тога што пумпације раде са минималном маржом, цене горива јесу високе и то због високих veleпродајних цена горива.

Према актуелном правилнику, малопродајна цена горива се утврђује тако што се на veleпродајну додаје седам динара.

„У фебруару је донет правилник о одређивању veleпродајних цена и у њему је veleпродајна цена нафтних деривата везана не за цену сирове нафте, већ за veleпродајну цену евродизела или бензина ФОБ Ђенова-Лавера. То значи да се у обрачун veleпродајне цене нашег евродизела узима цена евродизела који се испоручује у луци Лавера у Ђенови. Као да НИС увози евродизел из Ђенове, а не сирову нафту коју прерађује у Панчеву. Велетрговци такође купују деривате у Мађарској одакле их низ Дунав баржама допремају много јефтиније од деривата који се користи у правилнику. Гориво на пумпама је скупо због надуване veleпродајне цене“, тврди Ракић.

Према правилнику, на цену деривата нафте утичу седмодневна просечна цена деривата према подацима „Платтс Медитерранеан продуцт царго асесментс“ са испоруком у Ђенови, затим трошкови набавке који су за бензин 45 долара по тони, а за еуродизел 64 долара по тони, затим корективни фактор који одређује држава и на крају курс долара према динару.

„Људи то не знају, али код нас обрачун цене горива нема директне везе са ценом сирове нафте. Ако би се цена нафте користила за обрачун цена, при нафти од 150 долара за барел, литар еуродизела код нас би на пумпама максимално био до 230 динара. При садашњем обрачуну цена би била око 250 динара за литар“, закључује Ракић.

(Данас)